

USNESENÍ

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedy senátu Mgr. Lubora Veselého a soudců JUDr. Michala Prince a JUDr. Elišky Galiazzo ve věci

žalobce: **J. Ch.**, narozený dne xxx
bytem náměstí xxx
zastoupený advokátem Mgr. Petrem Svobodou
sídlem Branická 659/107, 147 00 Praha 4

proti
žalované: **K. W.**, narozená dne xxx
bytem xxx

o uložení povinnosti uzavřít smlouvu o prodeji bytové jednotky

k odvolání žalobce proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 17. srpna 2023, č. j. 17 C 254/2023-50,

takto:

Usnesení soudu prvního stupně **se potvrzuje.**

Odůvodnění:

1. Výše uvedeným usnesením soud prvního stupně (dále též „soud“) odmítl návrh žalobce na vydání předběžného opatření, dle něhož by žalovaná byla povinna umožnit a strpět užívání bytové jednotky č. xxx (dříve byt č. xxx) o velikosti 3+1 ve xxx. nadzemním podlaží budovy č.p. xxx, v ulici xxx, v části obce Praha xxx (blíže specifikované ve výroku napadeného rozhodnutí, dále též „Bytová jednotka“) výlučně žalobcem a osobami pohybujícími se v bytě se souhlasem žalobce (návštěvy), a to až do právní moci rozhodnutí o žalobě, s tím, že žalobce by byl povinen platit žalované částku 4 000 Kč měsíčně na úhradu nákladů služeb spojených s užíváním bytu (výrok I.); nepřiznal žalobci osvobození od soudních poplatků (výrok II.) a neustanovil žalobci zástupce pro řízení (výrok III.).
2. Soud takto rozhodl v řízení, v němž se žalobce domáhá uložení povinnosti žalované uzavřít s žalobcem smlouvu o prodeji shora uvedené Bytové jednotky.
3. Ohledně listin předložených žalobcem soud shledal, že jimi bylo osvědčeno, že nájemcem Bytové jednotky se – na základě rozhodnutí OBH ONV Praha xxx ze dne 31. 3. 1989 (č. j. N 178/89 St.) a dohody o užívání bytu (dále též „předmětný byt“) uzavřené s OPBH Praha xxx dne 12. 4. 1989 – stal pan J. Ch. st. (otec žalobce); následně se (uzavřením manželství) stala nájemcem také jeho manželka H. Ch. (matka žalobce). Manželství rodičů žalobce bylo (ke dni 18. 11. 1993) pravomocně rozvedeno, přičemž otec žalobce v roce 1992 opustil společnou domácnost. Žalobce byl v době od 26. 4. 1989 do 9. 11. 2021 hlášen v předmětném bytě. Smlouvou o převodu vlastnického práva k jednotce ze dne 21. 7. 2021 uzavřenou mezi společností Xxx s.r.o. (IČO xxx) se žalovaná

stala vlastníkem Bytové jednotky.

4. Z úřední činnosti bylo soudu známo, že u něho probíhala mezi matkou žalobce (jako žalobkyní), žalobcem (jako vedlejším účastníkem na straně žalobkyně) a společností Xxx s.r.o. (jako žalovanou) dvě řízení o určení neplatnosti výpovědi z nájmu předmětného bytu - (a) v prvním z nich byla rozsudkem ze dne 23. 11. 2020, č. j. 20 C 180/2015-130 (jenž nabyl právní moci dne 6. 1. 2021), zamítnuta žaloba žalobkyně o určení neplatnosti výpovědi z nájmu bytu ze dne 13. 4. 2015; (b) v druhém z nich byla rozsudkem ze dne 11. 5. 2020, č. j. 28 C 362/2014-44 (jenž nabyl právní moci dne 11. 5. 2020), zamítnuta žaloba žalobkyně o určení neplatnosti dřívější výpovědi z nájmu bytu ze dne 30. 6. 2014. V těchto řízeních bylo pravomocně rozhodnuto, že nájemní vztah matky žalobce skončil dne 31. 10. 2014, přičemž žalobce nikdy nájemcem předmětného bytu nebyl (jelikož na něj nemohlo přejít právo nájmu bytu).
5. Dále soud uvedl, že návrh na osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce odůvodnil žalobce tím, že nemá finanční prostředky; jediným jeho příjmem je mzda zaměstnavatele (postižena exekucí pro PRE v částce 73 000 Kč s přísl.), má náklady na nepravidelné přespávání, je nemajetný (jeho movité věci byly postiženy exekucí na vyklizení). Vlastní sice dvě vozidla, jedno (zn. BMW z roku 1992) je nulové hodnoty, druhé (zn. Škoda Fabia, z roku 2000) potřebuje k výkonu svého zaměstnání (učitele autoškoly); má zhoršený zdravotní stav (xxx xxx).
6. Soud odkázal na ustanovení § 75 odst. 2, § 75a, § 75b, § 75c odst. 2, § 102 odst. 1 a § 138 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb. (dále jen „o. s. ř.“) s tím, že žalobce ke dni podání návrhu na zahájení řízení (žaloby) nezaplatil soudní poplatek za podání návrhu (žaloby) a nesložil ani jistotu (§ 75b odst. 1 o. s. ř.) v zákonné výši, ale požádal o osvobození od soudních poplatků, resp. ustanovení zástupce
7. K důvodům pro osvobození od soudních poplatků soud uvedl, že listinami založenými ve spisu bylo prokázáno, že žalobce je v současné době veden v centrálním rejstříku exekucí pro 3 exekuční řízení (pro částku převyšující 500 000 Kč), je zaměstnán v hlavním pracovním poměru jako učitel výuky řízení motorových vozidel pro xxx s.r.o. s pravidelným měsíčním příjmem ve výši 13 916 Kč (na základě dohody o provedení práce pro xxx s. r. o. má příjem 3 264 Kč měsíčně) a má zdravotní obtíže uvedené v předložené lékařské zprávě.
8. Dále soud uvedl, že – byť by, případně, osvědčení majetkových poměrů odůvodňovalo splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků – není u žalobce naplněn druhý z předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, totiž, že se nesmí jednat o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva. K tomu soud (s odkazem na ustanovení předchozího občanského zákoníku, dále též „obč. zák.“) uvedl, že opuštěním společné domácnosti otcem navrhovatele se změnil společný nájem bytu manželů (rodičů žalobce) na prostý nájem jeho matky, neboť § 706 odst. 1 obč. zák. upravující přechod nájmu bytu se vztahuje pouze na situaci, kde se nejedná o společný nájem bytu manželů. Jelikož v době odchodu otce ze společné domácnosti svědčil k předmětnému bytu společný nájem oběma rodičům žalobce, žalobce se nemohl stát nájemcem předmětného bytu po svém otci, neboť jedinou nájemkyní předmětného bytu se stala matka žalobce (na žalobce by tento nájem po otci mohl přejít pouze tehdy, byl-li by otec jediným nájemcem předmětné bytu, což nebyl). Za situace, kdy žalobci nikdy nesvědčilo předkupní právo k předmětné bytové jednotce, neboť nikdy nebyl jejím nájemcem (na žalobce nikdy nemohlo přejít nájemní právo k předmětnému bytu

po otci, protože jeho otec nebyl z titulu společného nájmu předmětného bytu rodiči žalobce výlučným nájemcem), nemůže být žalobce se svou žalobou úspěšný.

9. Následně soud uzavřel, že žalobce nesplňuje přinejmenším druhou podmínku pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 138 odst. 1 o. s. ř., neboť ve vztahu k podané žalobě se jedná o zjevně bezúspěšné uplatňování práva, a proto žalobci právo na osvobození od soudních poplatků nepřiznal. Nesplňuje-li žalobce podmínky pro osvobození od soudních poplatků, pak ve smyslu § 30 odst. 1 o. s. ř. nesplňuje ani podmínky pro ustanovení zástupce. Protože žalobce ke dni podání návrhu na zahájení řízení nezaplatil soudní poplatek za podání žaloby (1 000 Kč) a nesložil ani jistotu (§ 75b odst. 1 o. s. ř.), když současně nesplnil podmínky pro osvobození od soudních poplatků, je dán důvod pro odmítnutí návrhu na nařízení předběžného opatření.
10. Žalobce ve včasném odvolání (do všech výroků napadeného rozhodnutí) namítal, že po formální stránce neodpovídá logika pořadí výroků; odmítnutí návrhu na vydání předběžného opatření, odůvodněné nezaplacením poplatku a jistoty, logicky nemůže předcházet rozhodnutí o návrhu žalobce na přiznání osvobození od soudních poplatků. Po věcné stránce žalobce nesouhlasil se závěrem soudu prvního stupně, že ve věci jde o zřejmě neúspěšné uplatňování práva. Namítal, že z připojených listin, zejména z rozhodnutí OBH ONV Praha xxx a dále ze smlouvy s OPBH Praha xxx, plyne, že byt byl (přes manželský stav) přidělen pouze J. Ch. st., jakožto vysokému funkcionáři KSČ, pro výkon jeho funkce, nejednalo se tedy o společný nájem manželů. Dále žalobce poukazoval na obstaravatelskou smlouvu pro případ, že by osobou, jíž svědčí předkupní právo k předmětnému bytu, byla matka žalobce; pro tento případ ho matka pověřila, aby svým jménem a na svůj účet, takovou záležitost obstaral včetně soudního řízení, a zároveň určila, že si má jako odměnu ponechat půlku bytu; aktivní legitimace žalobce je tedy dána minimálně na základě smlouvy o obstarání věci. Žalobce proto navrhl, aby odvolací soud změnil napadené usnesení tak, že žalobci přizná osvobození od soudních poplatků v rozsahu 100 %, ustanoví mu požadovaného zástupce a současně nařídí požadované předběžné opatření, případně, aby napadené usnesení v celém rozsahu zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k novému dokazování a rozhodnutí.
11. Odvolací soud přezkoumal z podnětu odvolání napadené rozhodnutí i řízení, které mu předcházelo, a to podle § 212 a § 212a o. s. ř. a, aniž nařizoval jednání [§ 214 odst. 2 písm. c) o. s. ř.], dospěl k dále uvedeným závěrům.
12. Dle § 30 odst. 1 věta první o. s. ř. účastníku, u něhož jsou předpoklady, aby byl soudem osvobozen od soudních poplatků (§ 138), předseda senátu ustanoví na jeho žádost zástupce, jestliže je to nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů.
13. Dle § 75b odst. 1 věta první o. s. ř. je k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by vznikla předběžným opatřením, navrhovatel povinen složit nejpozději ve stejný den, kdy podal u soudu návrh na nařízení předběžného opatření, jistotu ve výši 10 000 Kč a ve věcech týkajících se vztahů mezi podnikateli vyplývajících z podnikatelské činnosti ve výši 50 000 Kč.
14. Dle § 75b odst. 2 o. s. ř. není-li jistota podle odstavce 1 složena, předseda senátu návrh na předběžné opatření odmítne.
15. Dle § 75b odst. 3 písm. d) o. s. ř. odstavce 1 a 2 neplatí, osvědčí-li navrhovatel spolu s návrhem na nařízení předběžného opatření, že jsou u něj splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků (§ 138).

16. Dle § 75b odst. 3 písm. e) o. s. ř. odstavce 1 a 2 neplatí, je-li tu nebezpečí z prodlení, v jehož důsledku by mohla navrhovateli vzniknout újma, a navrhovatel spolu s návrhem na nařízení předběžného opatření osvědčí, že jistotu bez své viny nemohl složit.
17. Dle § 138 odst. 1 věta první o. s. ř. může předseda senátu na návrh přiznat účastníkovi zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva; přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li proto zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.
18. Z judikatury Nejvyššího soudu plynou následující zásady pro rozhodování o osvobození od soudních poplatků. Je třeba přihlédnout k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá dokazování, k povaze uplatněného nároku a k dalším podobným okolnostem. Současně je třeba přihlížet nejen k výši příjmů žadatele a množství disponibilních finančních prostředků, ale též k jeho možnosti si tyto prostředky opatřit, jakož i k důsledkům, které by pro jeho poměry mohlo mít zaplacení příslušného soudního poplatku nebo jiných plateb v příslušném řízení předpokládaných. Povinnost své poměry řádně osvědčit má ten, kdo o osvobození od soudních poplatků žádá (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 29 Cdo 1301/2013, uveřejněné pod číslem 99/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 3047/2014, dostupné na www.nsoud.cz).
19. Soud prvního stupně nepochybil, pokud o návrzích na nařízení předběžného opatření, o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce rozhodl jedním usnesením. Připustil-li soud prvního stupně, že osvědčení majetkových poměrů by, případně, odůvodňovalo splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, dospěl odvolací soud k závěru, že tomu tak není, tedy, že tato podmínka pro osvobození od soudních poplatků splněna není.
20. Předně je třeba podotknout, že žalobce sice v prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech (dále též „Prohlášení“) uvedl, že jeho čistý měsíční příjem z pracovního poměru učitele výuky řízení motorových vozidel činí 13 916 Kč a že na základě dohody o provedení práce má čistý měsíční příjem 3 264 Kč, bez vysvětlení však zůstalo, zda, a pokud ano, s jakým výsledkem se žalobce pokusil získat příjem vyšší, ať již s využitím své kvalifikace učitele autoškoly, či případně kvalifikace jiné; o tom, zda takovou kvalifikaci má, např. s ohledem na dosažené vzdělání (které nespecifikoval), či nikoliv, se ani v Prohlášení ani v návrhu na osvobození od soudních poplatků (jenž je součástí žaloby) neuvádí ničeho. Avšak i v případě, že by jinou kvalifikaci, než kvalifikaci učitele autoškoly, žalobce neměl, jednak neobjasnily, zda dosahovaný příjem je této kvalifikaci přiměřený (tj. zda by u jiného zaměstnavatele nemohl dosáhnout příjmu vyššího), jednak zcela pomínil možnost, že by této kvalifikace využil k získání příjmu jako osoba samostatně výdělečně činná. Právě předestřené skutečnosti byl přitom žalobce povinen osvětlit, aby soud mohl (ve smyslu výše odkazované judikatury) posoudit nejen aktuální výši příjmu žalobce, ale též jeho možnost (event. nemožnost) opatřit si příjmy vyšší, a to zejména při vědomí aktuální hrubé výše minimální mzdy stanovené na 17 300 Kč měsíčně.
21. Uvedl-li žalobce, že má zhoršený zdravotní stav a odkázal-li v tomto směru na předložený výpis ze zdravotní dokumentace, nelze než konstatovat, že tento dokument, vyhotovený MUDr. Danielou Staňkovou, obsahuje toliko výčet chorobných stavů, aniž by však bylo uvedeno, do jaké míry, resp. jakým způsobem omezuje zdravotní stav žalobce jeho pracovní schopnosti. Za situace, kdy žalobce svá zdravotní omezení co do snížení jeho pracovních schopností nekonkretizoval, jiným dokladem (než právě uvedeným) je nedoložil, a neuvedl ani, jak ho jeho zdravotní stav omezuje v získání vyšších příjmů, je třeba uzavřít, že ani v tomto směru žalobce

nedostál své povinnosti osvědčit relevantní okolnosti opodstatňující přiznání osvobození od soudních poplatků.

22. Poukazoval-li žalobce na skutečnost, že jsou proti němu vedeny exekuce, aniž by konkretizoval okolnosti, které ke vzniku jeho závazků vedly, lze mít za to, že dostal-li se žalobce do zhoršených ekonomických poměrů v důsledku exekucí, dostal se do nich vlastním zaviněním, když neplatil včas a řádně své závazky, které jsou nyní vymáhány cestou vykonávacího řízení; dobrodíní tzv. práva chudých, upravené v § 138 o. s. ř., mu tak ani z tohoto důvodu nenáleží.
23. Je tedy třeba uzavřít, že žalobce neosvědčil, že splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 75b odst. 3 písm. d) o. s. ř.; nesložení jistoty tudíž bránilo tomu, aby se soud věcně zabýval návrhem na nařízení předběžného opatření. Lze dodat, že splnění podmínek dle ustanovení § 75b odst. 3 písm. e) žalobce ani netvrdil, a o řízení, v nichž se § 75b odst. 1, 2 o. s. ř. neuplatní [ve smyslu § 75b odst. 3 písm. a), b), c) o. s. ř.] se nejedná. Vzhledem k tomu, že se žalobce současně s návrhem na nařízení předběžného opatření domáhal přiznání osvobození od soudních poplatků, je – s ohledem na shora (v odstavcích 20 až 22) vyložené důvody – na místě též závěr, že podmínky pro žádané osvobození ve smyslu § 138 odst. 1 věta první o. s. ř. splněny nejsou, a není tedy možné ani vyhovět návrhu žalobce na ustanovení zástupce dle § 30 odst. 1 o. s. ř.
24. Za situace, kdy nebyl splněn první předpoklad pro přiznání osvobození (tj. poměry účastníka), nepovažuje odvolací soud za nezbytné zabývat se argumentací, kterou žalobce předestřel ve vztahu ke splnění předpokladu druhého (tj. že se nejedná o zřejmě bezúspěšné uplatňování práva), neboť ani eventuální splnění tohoto předpokladu by na věcné správnosti napadeného rozhodnutí ničeho neměnilo; soud prvního stupně však tuto argumentaci žalobce vezme v úvahu při posuzování důvodnosti žaloby.
25. Námitce žalobce, že napadené rozhodnutí je vadné, neboť po formální stránce neodpovídá logika pořadí výroků, odvolací soud nepřisvědčil, neboť pořadí výroků, ať již je jakékoliv, se nijak nedotýká věcné správnosti napadeného rozhodnutí. Chtěl-li žalobce touto námitkou vyjádřit, že soud neměl rozhodnout o všech nárocích v jednom okamžiku, resp. jedním rozhodnutím, jde též o námitku nepřipadnou.
26. Předpokladem pro to, aby se soud věcně zabýval návrhem na nařízení předběžného opatření, zásadně je složení jistoty [není-li dáno věcné osvobození od této povinnosti ve smyslu § 75b odst. 3 písm. a), b), c) o. s. ř.]. Má-li návrhovač za to, že splňuje podmínky pro osobní osvobození [ve smyslu § 75b odst. 3 písm. d), e) o. s. ř.], musí toto spolu s návrhem na nařízení předběžného opatření osvědčit. O tom, zda se tak stalo (tj. zda návrhovač splnění podmínek pro osobní osvobození od povinnosti složit jistotu osvědčil), soud nevydává samostatné rozhodnutí. Bude-li jeho závěr kladný, uvede jej v odůvodnění rozhodnutí, v němž o návrhu na nařízení předběžného opatření věcně rozhodne; bude-li jeho závěr záporný, nalezne výraz v rozhodnutí, kterým soud návrh na nařízení předběžného opatření odmítne. V poměrech této věci výše uvedené znamená, že nesložil-li žalobce jistotu, musel soud prvního stupně nejprve posoudit naplnění § 75b odst. 3 písm. d) o. s. ř.; vzhledem k tomu, že soud měl k dispozici listiny, jimiž žalobce současně osvědčoval splnění podmínek pro osobní osvobození od povinnosti složit jistotu, i splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků, nebránilo nic tomu, aby v jeden okamžik (a jedním rozhodnutím) bylo rozhodnuto jak o odmítnutí návrhu na nařízení předběžného opatření, tak o návrzích na osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce.

27. Ze shora uvedených důvodů odvolací soud napadené rozhodnutí jako ve výroku věcně správně potvrdil (§ 219 o. s. ř.).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí **není** dovolání přípustné.

Praha 14. září 2023

Mgr. Lubor Veselý v. r.
předseda senátu